

FINANSUTSKOTTETS BETÄNKANDE nr 9/1980-81
med anledning av ltl' Inger Sagulins m.fl. hem-
ställningsmotion till landskapsstyrelsen om
åtgärder för ordnande av konsumentrådgivning
i landskapet.

Landstinget har över ovan nämnda hemställningsmotion inbegärt finansutskottets yttrande.

Utskottet har hört ordföranden i Ålands konsumentförening Ragnhild Jansson och näringschefen Tor Mattsson och får anföra följande.

Konsumentskyddet regleras i fem olika rikslagar (konsumentskyddslagen, lagen om konsumentombudsmannen, lagen om marknadsdomstolen, lagen om konsumentklagonämnden samt lagen om anordnande av konsumentrådgivning i kommun /FFS 38-42/78/).

Konsumentskyddslagen innehåller de allmänna materiella reglerna rörande konsumentskyddet. Lagarna om konsumentombudsmannen, marknadsdomstolen och konsumentklagonämnden innehåller närmast bestämmelser av organisatorisk karaktär för de organ som tillagts övervakningen av att konsumentskyddslagens bestämmelser efterlevs. En särskild uppgift ges därutöver kommunerna ifråga om den upplysningsverksamhet som regleras av bestämmelser i lagen om anordnande av konsumentrådgivning i kommuner.

Utskottet har uppfattat att motionens syfte i första hand avser åtgärder för ordnande av den form av rådgivning varom stadgas i lagen om den kommunala konsumentrådgivningen.

En sådan rådgivning avser

- att lämna uppgifter och upplysningar om konsumtionsnyttigheter, deras pris, kvalitet och marknadsföringen av dem samt om konsumentens ställning,
- att bistå konsument i enskilda fall då mellan näringsidkare och konsument föreligger konfliktsituation genom att utreda saken och försöka få till stånd en förlikningsuppgörelse, samt
- att hänvisa konsument till behörigt rättsskyddsorgan.

Även om rikslagen ifråga ålägger kommunerna skyldighet att ordna konsumentrådgivningen har verksamheten inletts etappvis genom en successiv ökning av antalet kommuner som underkastas lagens bestämmelser.

Enligt uppgifter för år 1979 fanns i riket kommunal konsumentrådgivning på 23 orter.

Utöver den sålunda särskilt reglerade rådgivningsverksamheten på kommunala planet utgörs de egentliga övervakande rättsskyddsorganen av konsumentklagonämnden, konsumentombudsmannen och marknadsdomstolen, samtliga med säte i Helsingfors.

Konsumentklagonämnden har till huvuduppgift att ge rekommendationer i fråga om de klagomål som anförs av konsument beträffande varors och tjänsters kvalitet eller om näringsidkares prestation.

Konsumentombudsmannens uppgift är att övervaka lagenligheten i marknadsföring och avtalsvillkor. Han kan dessutom bistå konsument ifråga om enskilt ärende om detta är viktigt med beaktande av lagens tillämpning och konsumenternas allmänna intresse. Likaså kan han bistå konsument i de fall näringsidkare inte följer konsumentklagonämndens beslut.

Marknadsdomstolen behandlar och avgör ärenden i anslutning till reglering av marknadsföring och avtalsvillkor. Vid marknadsdomstolen anhängiggöres ärenden i allmänhet på ansökan av konsumentombudsmannen.

Den av landstinget 1979 antagna landskapslagen om tillämpning i landskapet om vissa i riket gällande författningar rörande konsumentskydd, som sedan förföll därigenom att den inte vann stadfästelse, avsåg såsom blankettlag endast konsumentskyddslagen jämte två därtill anslutna förordningar.

Framställningen förutsatte att, av nämnda rättsskyddsorgan, konsumentombudsmannens och marknadsdomstolens uppgifter primärt och till de delar uppgifterna enligt självstyrelselagen tillkommer landskapet, skulle handhas av landskapets myndigheter. Samtidigt antyddes möjligheten att genom överenskommelseförordning överföra uppgiften på vederbörande riksorgan. Däremot avsåg framställningen inte konsumentklagonämnden vars uppgifter tangerar utövande av "domsrätt".

I fråga om den kommunala konsumentrådgivningen meddelades i framställningen att landskapsstyrelsen senare avsåg att ta ställning i ärendet sedan de åländska kommunerna beretts tillfälle att uttala sig. Några konkreta åtgärder har därefter inte vidtagits.

Förhållandet i dag är sålunda att konsument, som önskar föra klagomål över fel eller anmärker på efterlevnaden av konsumentskyddslagens bestämmelser, i respektive fall endast har möjlighet att vända sig till konsumentklagonämnden eller konsumentombudsmannen i Helsingfors. Detsamma gäller ärenden som an-

hängiggöres vid marknadsdomstolen.

Enligt uppgift av landskapsstyrelsen bl.a. i samband med svar på enkel fråga i landstinget under år 1980 (Enkel fråga nr 4/1979-80) framhölls att frågan om lagstiftningsbehörigheten är under utredning.

Det vore enligt utskottets uppfattning självstyrelsepolitiskt viktigt och även i konsumenternas intresse, att frågorna när det gäller det egentliga konsumentskyddet, dess tillämpning på Åland respektive konsumentskyddsorganens ställning samt rådgivningsverksamheten klarlades i ett sammanhang.

Utskottet har inhämtat att konsumentklagonämnden från Åland hittills erhållit c. 10 klagomål om året. I övrigt saknas för Ålands del tillförlitliga uppgifter angående antalet av de ärenden som hänför sig till tillämpningen av konsumentskyddslagstiftningen. På goda grunder kan man dock utgå ifrån att behovet av denna serviceform även för landskapets del är så stort att en fast organiserad konsumentrådgivning är motiverad. Avståndet och kommunikationerna till konsumentskyddsorganen i Helsingfors förutsätter också lokalt på Åland en välutvecklad verksamhet. Denna borde sålunda omfatta såväl köprådgivning som rättsskyddsfrågor. För att ge dels tillräckligt underlag och dels skapa förutsättningar för kompetent och fullvärdig rådgivning borde verksamheten ordnas gemensamt för samtliga kommuner eller på annat sätt omfatta hela landskapet.

Utskottet anser ett principiellt ställningstagande i detta skede viktigt och har för sin del omfattat motionen. Närmare klarläggande om formerna, bidrag, behörighet och eventuellt andra frågeställningar bör ankomma på landskapsstyrelsen att utföra liksom att vidtaga därav påkallade åtgärder.

Med hänvisning till det ovan sagda får utskottet vördsamt föreslå

att Landstinget måtte hemställa hos landskapsstyrelsen om utredning beträffande konsumentrådgivningen i landskapet och om därav påkallade åtgärder.

Mariehamn den 14 januari 1981.

På finansutskottets vägnar:

Roger Jansson
viceordförande

Henrik Gustafsson
sekreterare.

Närvarande i utskottet: v. ordf. Roger Jansson, medlemm. Elmer Jansson, Rodmar Söderlund och Torvald Söderlund samt ersättaren Nils Jansson.